

А. А. Ніконова
студентка
(Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди)
E-mail: nikonovanastia95@gmail.com

Дислексія як часткове порушення читання в учнів на уроках з іноземної мови

У статті проаналізовано поняття «дислексія» як один із чинників впливу на засвоєння учнями навичок читання на уроках з іноземної мови. Розглянуто причини виникнення, види та характерні ознаки цього явища. Теоретично обґрунтовано, що врахування особливостей сприйняття іноземної орфографічної системи в учнів з дислексією дозволяє виробити ефективні методи навчання читання іноземною мовою, і, як результат, сприяє зменшенню кількості навчальних труднощів.

Ключові слова: дислексія, навички читання, іноземна мова

В наші дні проблема засвоєння учнями навичок читання є досить актуальною. Деяким учням важко встановлювати зв'язки між звуками і відповідними буквами, виділяти слова, а в них – окремі склади і звуки. До факторів, що викликають появу труднощів засвоєння учнями цих навичок можна віднести переважаність навчальних програм, надвисокі вимоги до рівня знань учнів, нові технології навчання, зміну ритму життя учнів, їх індивідуальні риси та інше. Водночас існують і більш приховані фактори. Мова йде про дислексію.

Вивчення особливостей дислексії у дітей є актуальною науковою проблемою, вирішення якої дозволить виробити ефективні способи для її виявлення і подолання і, таким чином, зменшити кількість труднощів, пов'язаних із засвоєнням навичок читання. **Метою нашої статі** є аналіз та розкриття важливості вивчення поняття «дислексія» як одного із чинників впливу на засвоєння учнями навичок читання іноземною мовою.

Дислексії присвячено значну кількість досліджень, однак актуальність її вивчення не знижується. Варто сказати, що за останні 20 років рівень інтересу до вивчення поняття «дислексія» значно виріс. Величезний внесок у вивчення дислексії у молодших школярів внесли такі вчені, як О.В. Грінченко, Т.П. Калашнікова, Ю.І. Кравцов, Р.І. Лалаєва, М.М. Покотильська, Т.Я. Філоненко та ін. За кордоном також існує значна кількість книг та наукових статей, в яких автори аналізують поняття «дислексія». Дислексію розглядають з різних боків, намагаючись з'ясувати як її причини, так і методи діагностики. Здійснюються спроби, наприклад, визначити, чи є особливості виникнення та розвитку дислексії у дітей схожими для всіх європейських країн [1]. Незважаючи на підвищений інтерес науковців до проблеми дислексії, на даний час все ще не приділяється належної уваги методам її розпізнавання і подолання на уроках з іноземної мови, отже спроба зробити внесок у вирішення цієї проблеми забезпечує актуальність нашої статті. Проаналізувавши ряд наукових робіт, ми узагальнили розуміння поняття дислексії, її причини виникнення та характерні ознаки у дітей у ході навчання їх англійської мови як іноземної.

Отже, **дислексія** – це часткове порушення процесу читання. Є така думка, що це порушення має неврологічне походження [2].

Існує безліч причин виникнення дислексії у дітей. Нейробіологи, які займаються вивченням даної проблеми, вважають, що причина лежить в недорозвиненні задньої частини скроневої звивини лівої півкулі дислексиків, яка відповідає за сприйняття інформації при читанні. Як результат, дислексики більше покладаються на праву півкулю мозку, що пов'язана з такими видами діяльності, як інтуїція, креативність, мистецтво [3].

Істотно впливають на розвиток дислексії спадкові чинники. Незначні мозкові порушення у дитини можуть виникнути навіть в період внутрішньоутробного життя плода за умов несприятливого перебігу вагітності матері [4: 5].

Слід звернути увагу на те, що дислексія є прихованим чинником виникнення труднощів засвоєння учнями навичок читання іноземною мовою. Інколи дуже складно виявити дане порушення батькам та вчителям учнів без належної допомоги з боку кваліфікаційних спеціалістів, зокрема логопедів, невропатологів та педіатрів.

До основних ознак дислексії можна віднести стійкість, типовість і повторюваність помилок при читанні. Діти з даним порушенням пропускають або переставляють букви і склади, плутають букви, подібні за графічним образом з буквами як іноземної, так і рідної мови, часто повторюють окремі склади. До того ж вони читають дуже повільно, іноді несвідомо і саме тому їм доводиться перечитувати текст по декілька разів. Таким учням також дуже важко зосередитися на чомусь.

Вони плутають поняття «праворуч-ліворуч», погано орієнтуються в тексті та можуть в ньому «загубити» місце, де зупинилися, якщо їх на мить відволікти. Їм важко зорієнтуватися в часі, а інколи навіть в просторі.

Більш того, при вивченні англійської мови у дислексиків з'являються додаткові складності, адже в цій мові дуже часто трапляються випадки, коли слово пишеться одним чином, а вимовляється іншим, або одне й теж саме слово має різні значення в різних контекстах. Як результат, більшість дислексиків мають проблеми з читанням на англійській мові і з запам'ятовуванням нових слів. Велику складність для дислексиків також становлять ритм та інтонація англійської мови, що можна чітко простежити на рівні читання речень і текстів англійської мови.

Інколи таку складність вивчення англійської мови дислексиками пояснюють «глибокою» орфографією даної мови, яка характеризується відсутністю сталого зв'язку між буквами і звуками [1: 4-6].

Перелічені ознаки дислексії створюють базу для виділення її видів:

- 1) фонематична;
- 2) семантична;
- 3) аграматична;
- 4) мнестична;
- 5) оптична [5].

При **фонематичних дислексіях** у дітей спостерігається недорозвинення функції фонемної системи. Для таких дітей властивим є побуквенне читання, спотворення звукової сторони слова, вставки, пропуски, перестановка звуків, труднощі читання оберненого складу.

Оптичні порушення читання пов'язані з недорозвиненням вищих зорових функцій. У дітей спостерігається неточні змалювання і конструювання – спрощення фігур, зменшення кількості елементів, неправильне просторове розташування ліній у порівнянні зі зразком. В процесі оволодіння читанням у цих дітей відмічаються труднощі в засвоєнні схожих графічних букв, їх змішування та заміни.

При **аграматичному порушенні** у дітей відмічається неправильне вживання відмінкових закінчень, неправильне узгодження різних частин мови.

Семантичні порушення читання – це порушення розуміння прочитаного при технічно правильному читанні.

Мнестичні порушення читання пов'язані з труднощами встановлення зв'язків між звуками і буквами. Дитина важко засвоює всі букви, не запам'ятовує, яка буква відповідає тому чи іншому звуку. Частою причиною нерозуміння слова, що читається, є його поділ на склади в процесі читання. Учні, читаючи слово по складах, не можуть об'єднати ці склади в слово, співвіднести розділене на склади слово та відповідне слово в усному мовленні, тобто не впізнають його. В такому випадку дитина читає механічно, не розуміючи змісту тієї інформації, яку вона розшифровує, не знаходить зв'язку між словами в реченні [4: 5-6].

Отже, в даній статті ми розглянули причини, види та характерні ознаки такого неврологічного порушення як дислексія, що доволі часто спостерігається під час навчання учнів англійської мови. Беручи до уваги та аналізуючи причини та характерні ознаки цього порушення, можна виробити ряд методик, які зможуть діагностувати дислексію у дітей на момент вступу їх до школи, і, таким чином, зменшити труднощі, які можуть виникнути у дітей при засвоєнні навичок читання. Розробка зазначених методик виступає перспективою подальших розвідок в межах описаної проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Ziegler Johannes C., Perry Conrad, Ma-Wyatt Anna, Ladner Diana. Developmental dyslexia in different languages: Language-specific or universal? / Johannes C. Ziegler, Conrad Perry, Anna Ma-Wyatt, Diana Ladner. – Netherlands, 2003. – 26 p.

2. Клінічна динаміка дисграфії і дислексії в молодших школярів у процесі проспективного дослідження [Електронний ресурс] / Т.П. Калашнікова, Ю.І. Кравцов // Міжнародний неврологічний журнал. – 2006. - №3(7). – Режим доступу до журн.: <http://www.mif-ua.com/archive/article/2520>.

3. Дислексія, або коли мозок «не влаштований» читати [Електронний ресурс] / А.С. Івашина // Читомо. – 2015. – Режим доступу: <http://www.chytomo.com/fetysh/disleksiya-abo-koli-mozok-ne-vlashтований-chitati>.

4. Гріненко О.В. Подолання дислексії та дисграфії в учнів початкових класів: Навч. посібник / О.В. Гріненко, М.М. Покотильська, Т.Я. Філоненко. – Городище, 2010. – 32с.
5. Лалаєва Р.І. Порушення читання і шляхи їх корекції у молодших школярів / Р.І. Лалаєва. – СПб.: Видавництво «Союз», 2002.– 222 с.
 1. Klinichna dynamika dyshrafii i dysleksii v molodshykh shkoliariv u protsesi perspektyvnoho doslidzhennia [Elektronnyi resurs] / Т.Р. Kalashnikova, Іu.І. Kravtsov // Mizhnarodnyi nevrolohichnyi zhurnal. – 2006. - №3(7). – Rezhym dostupu do zhurn.: <http://www.mif-ua.com/archive/article/2520>.
 2. Dysleksii, abo koly mozok «ne vlashtovanyi» chytaty [Elektronnyi resurs] / A.S. Ivashyna // Chytomo. – 2015. – Rezhym dostupu: <http://www.chytomo.com/fetysh/disleksiya-abo-koli-mozok-ne-vlashtovaniy-chitati>.
 3. Hrinenko O.V. Podolannia dysleksii ta dyshrafii v uchniv pochatkovykh klasiv: Navch. posibnyk / O.V. Hrinenko, M.M. Pokotytska, T.Ia. Filonenko. – Horodyshche, 2010. – 32s.
 4. Lalaieva R.I. Porushennia chytannia i shliakhy yikh korektsii u molodshykh shkoliariv / R.I. Lalaieva. – SPb.: Vydavnytstvo «Soiuz», 2002.– 222 s.

Nikonova A.A. Dyslexia as a Partial Reading Disability Traced in Learners at English Lessons.

The article contains analysis of the notion of dyslexia as one of the factors that influences learners' reading skills at English lessons. The causes, types and characteristic features of dyslexia have been regarded. It has been theoretically grounded that considering peculiarities of acquiring foreign orthographic system by dyslexic learners can help elaborate effective methods of teaching reading in the foreign language and consequently contribute to reducing the number of learning difficulties.

Key words: dyslexia, reading skills, foreign language